

## VI. MARTINSKÉ DNI HYGIENY – VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO

V dňoch 11. a 12. marca 2009 sa v Martine pod záštitou dekana Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského konala **konferencia s medzinárodnou účasťou, VI. Martinské dni hygieny – verejné zdravotníctvo, usporiadaná pri príležitosti 40. výročia založenia JLF UK.**

Konferencia bola organizovaná Ústavom verejného zdravotníctva JLF UK v Martine v spolupráci s Klinikou tuberkulózy a pľúcnych chorôb a Klinikou pracovného lekárstva a toxikológie JLF UK a MFN v Martine, Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, Slovenskou epidemiologickou a vakcinologickou spoločnosťou Slovenskej lekárskej spoločnosti v Bratislave, Martinskou fakultnou nemocnicou v Martine a so Spolkom lekárov SLS v Martine.

Šieste Martinské dni hygieny – verejné zdravotníctvo po privítaní účastníkov a hostí a po príhovoroch členov čestného predsedníctva slávnostne otvorila doc. MUDr. Henrieta Hudečková, PhD., MPH, vedúca Ústavu verejného zdravotníctva JLF UK Martin.

Počas dvoch dní odznelo 63 prednášok v 9 sekciách: Environmentálne zdravie, Profesionálne zdravie, Behaviorálne zdravie a neinfekčné choroby, Imunizačný program, Nemocničná hygiena a kvalita zdravotnej starostlivosti, Výživa a zdravie, Kontrola tabaku a prevencia závislostí I., Kontrola tabaku a prevencia závislostí II., Manažment a epidemiologická analýza vo VZ.

Bloky vedecko-odborných prednášok uviedol prof. MUDr. Vladimír Bencko, DrSc., z Prahy prezentáciou práce venovanej jubileu – 100. výročiu zahájenia pravidelnej dezinfekcie pitnej vody chlóróm v Česku.

Zaujímavými boli výsledky monitoringu radónu v niektorých prírodných jaskyniach Košického kraja; skúsenosti s likvidáciou rádioaktívnych látok a odpadov v MFN Martin pomocou modernej vákuovej technológie zberu; výsledky sledovania zmien variability srdcovej frekvencie po krátkodobej expozícii definovanému elektromagnetickému poľu; zistenia často zvýšených limitov pomeru intenzity ožiarenia UVB/UVA v zariadeniach solárií a z toho vyplývajúca nutnosť kontinuálneho štátneho zdravotného dozoru v týchto prevádzkach na celom území Slovenska.

Z pohľadu správnej výživy bola z prostredia košicko-martinsko-bratislavsko-trnavských autorských kolektívov prezentovaná analýza výživy, stravovacích návykov a ich vplyv na zdravie vysokoškolákov. Analýzou stravovania sa u rómskych detí potvrdilo nezdravé preferovanie mäsa a masných jedál s minimálnym množstvom ovocia a zeleniny.

Vydaril sa aj širší blok prednášok a diskusií týkajúcich sa pracovného lekárstva. Išlo o hodnotenia a manažment aktuálnych problémov pracovno-zdravotných služieb (PZS) v SR pri posudzovaní psychického a zrakového zaťaženia pri počítačoch, fyzického zaťaženia pohybového aparátu v baníctve, v automobilovom priemysle, u masérov, profesionálnych tanečníkov (vrátane vysokého výskytu zlomenín končatín) a i., s možnosťami podpory a ochrany zdravia v systéme dohľadu nad pracovnými podmienkami a zdravotným stavom zamestnancov. Prínosné boli práce ostravských autorov o retrospektívno-prospektívnej organi-

zácii ochrany zdravia baníkov OKR pred následkami rizika fibrogénneho prachu.

Významná pozornosť bola venovaná zabezpečeniu národného imunizačného programu v SR a kontrole očkovania; informáciám z VEGA projektu, s potvrdením častejšieho výskytu akútnych respiračných infekcií u detí žijúcich vo veľmi znečistenom ovzduší a v rodinách s nižším vzdelaním, lokálnym kúrením. Diskutovalo sa k primárnej a sekundárnej prevencii karcinómu pľúc, čo vyprovokovala prednáška o multifaktoriálnosti a trvalej dominancii chronického pôsobenia fajčiarskeho dymu pri vzniku tohto nádoru. Na karcinóm pľúc zomiera cca 2500 Slovákov ročne, vo vyspelejších krajinách sveta narastá jeho výskyt u žien. Aj v súčasnosti sa až 70 % prípadov tohto zhubného nádoru dýchacieho systému zachytí v pokročilých štádiách.

Práca z RÚVZ Rimavská Sobota upozornila na veľký verejnozdravotnícky význam realizácie účelných intervenčných aktivít u rómskeho obyvateľstva, ktoré má v dospelosti v 41,3% výskyt metabolického syndrómu v porovnaní s majoritným obyvateľstvom (výskyt u 24,9 % respondentov). Priebežné výsledky pilotnej fázy projektu podporovaného IARC a MZ SR upozornili hlavne na vplyv fajčenia a chronického zápalu pankreasu na vznik zhubných nádorov pankreasu; negatívne sa hodnotí konzumácia mäsa, helikobaktériová infekcia, diabetes a genetický polymorfizmus enzýmov, pozitívami sú pohyb a príjem zeleniny a ovocia.

V sekcii o nemocničnej hygiene sa hodnotili hygienické aspekty správnej starostlivosti o kožu u zdravotníkov tak, aby nevznikla iritačná kontaktná dermatitída ako predstupeň alergickej kontaktnej dermatitídy. Autorská skupina z Martina potvrdila aj to, že kvalitnou zdravotnou starostlivosťou sa dá predísť vyššiemu výskytu kožných ochorení u skupín seniorov žijúcich v sociálnych zariadeniach.

Martinské dni hygieny sa už tradične venujú tabakovej závislosti a nebolo tomu inak ani tohto roku, kedy sa v prednáškach venovala pozornosť nielen účinkom tabaku na chronické ochorenia a zdravie matiek, ale aj na najnovšie možnosti liečby, vrátane liečby vareniklínom. Bratislavskí, martinskí, komárňanskí, či staroľubovnianski autori sa sústredili na toxikománie mládeže, vrátane alkoholovej závislosti u mladých, hodnotila sa úrazovosť, ovplyvňovanie výsledkov vyšetrení cirkulácie končatín pozitívmi alkoholu a i.

Za prínosný možno považovať aj blok, v ktorom si – aj v neskorších popoludňajších hodinách plne obsadené auditórium – vypočulo prednášky o manažmente interpersonálnych vzťahov v zdravotníckom zariadení, o príprave metodológie výskumu hodnotenia expozície podľa postupov v USA a Holandsku, o hodnotení zdravotných rizík ako súčasti manažmentu chemických látok v systéme REACH v SR, platnom od júna 2007. Zaujala aj epidemiologická analýza a trendy vývoja chorobnosti na salmonelózu v priereze rokov 1998–2007 (maximum bolo v r. 1999), vyššia u rómskeho obyvateľstva, u ženského pohlavia v porovnaní s mužským, s najvyššou chorobnosťou u 0–4 ročných na juhu SR; okrem najčastejšej *S. enteritidis* stúpa ako etiologický agens aj *S. infantis*.

Olomoucko-brnenská skupina autorov demonštrovala multimediálny výukový audiovizuálny program pre pracovné lekárstvo na lekárske fakultách. Je orientovaný na využitie videosekvencií rizikových pracovných činností u mínerov, hutníkov, montážnych pracovníkov a i. pre lepšiu znalosť posudzovania zaťaženia organizmu za rôznych pracovných podmienok.

Z prostredia domácich autorov zavŕšila prednáškové bloky poslednej sekcie práca o medzinárodnej komunikácii vo VZ so siedmimi radami pre autorov publikujúcich v angličtine.

Konferencie sa zúčastnilo 218 účastníkov. Zastúpenie mali pracovníci všetkých regionálnych úradov VZ a všetkých lekárske fakúlt na Slovensku. Ďalej sa konferencie zúčastnili pracovníci Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, klinickí pracovníci (najmä z MFN a JLF UK, Martin), pracovníci preventívnych odborov lekárske fakúlt a z fakúlt zdravotníctva a sociálnej práce zo Slovenska a z Českej republiky, skupiny študentov JLF UK, ako aj lekári neštátnych zdravotníckych zariadení a oddelení pracovno-zdravotných služieb. Účastníci z ČR boli z 1. lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe, z Lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Hradci Králové, z lekárske fakúlt v Brne a Olomouci, z krajskej hygienickej stanice v Ostrave a tiež z baníckej polikliniky v Ostrave. Vo vedeckom výbore konferencie boli doc. Van Dijk z Groningen University z Holandska a doc. Damiani z lekárskej fakulty Gemelli z Talianska, prof. MUDr. V. Bencko, DrSc., prof. MUDr. D. Hrubá, CSc., a doc. MUDr. M. Nakládalová, PhD., z Českej republiky.

Všetci aktívni účastníci pri vstupnej prezentácii obdržali abstrakty z prednášok a posterovej sekcie.

Pripravuje sa tradičný recenzovaný zborník s prácami *in extenso*.

Kongresová miestnosť a ubytovanie účastníkov bolo v areáli hotela Viktória. Tu bolo počas celého konania konferencie v priestraných vstupných priestoroch umiestnených aj 53 posterov. Okolo nich prebiehali živé diskusie s autormi. Vydareným ukončením bol spoločenský večer, kde pokračovala neformálna diskusia s výmenou skúseností a nadväzovaním novej budúcej spolupráce.

Ako vo svojom príhovore na záver konferencie zdôraznil prof. MUDr. Vladimír Bencko, DrSc., z Prahy, v oblasti verejného zdravotníctva, teda v oblasti primárnej prevencie, je už heroické obdobie prelomu XIX. a XX. storočia (piesková filtrácia vody, zabezpečenie jej zdravotnej bezpečnosti chloráciou, metódy bezpečnej likvidácie odpadov a v neposlednom rade očkovanie proti väčšine závažných infekcií) za nami. Dnešným „morom“ sú rizikové faktory životného štýlu, vrátane pandémie obezity súvisiacej s krvným tlakom a diabetom II. typu – metabolickým syndrómom – záležitosť, ktoré sú síce preventabilné, ale v praxi ťažko zvládané (viď napr. prevencia tabakizmu). Preto práca v oblasti verejného zdravotníctva, na poli hygieny, epidemiológie a sociálneho lekárstva, vyžaduje trpezlivosť, vytrvalosť a snahu o evidence-based approach.

Konferencia sa koná v dvojročných intervaloch. Najbližšie na jar 2011.

Lukáš Murajda a Jana Buchancová